

Adam Niewiadomski

Uniwersytet Warszawski, Polska

ORCID: 0000-0002-0838-2686

Z ZAGADNIENÍ WSPÓLCZESNEGO JĘZYKA PRAWA ROLNEGO

Polski język prawny i prawniczy ulega ciągłej ewolucji. Można już zaobserwować nie tylko występowanie nowych zjawisk językowych, jak chociażby nominalizację, lecz także europeizację języka prawnego. Polega ona przede wszystkim na ujednoceniu pojęć prawnych w skali europejskiej poprzez wydawanie nowych aktów prawnych w postaci rozporządzeń europejskich. Opisywane już w nauce zjawisko europeizacji języka prawnego wiąże się również z licznymi problemami związanymi z tłumaczeniem¹ poszczególnych instytucji prawnych na języki w Unii Europejskiej².

Niewątpliwie zjawisko europeizacji trzeba postrzegać w szerszym kontekście globalizacji języka prawnego. Sprzyjają temu umowy handlowe zawierane pomiędzy Unią Europejską a Kanadą czy Japonią. Tworzenie strategicznych partnerstw objawia się nie tylko w prawie międzynarodowym, ale także w sferze projektowanych aktów prawnych w Unii Europejskiej na poziomie rozporządzeń. Wymusza to stosowanie takiego nazewnictwa, które poprzez różne konstrukcje będzie właściwe dla regulacji różnych państw, a jednocześnie znajdzie wspólny mianownik. Ta nowa sytuacja sprowadza się do umieszczania w aktach prawnych

---

¹ B. Z. Kielar, *Języki specjalistyczne a translatoryka*, (w:) J. Lukszyn (red.), *Podstawy technolingwistyki II*, Warszawa 2008, s. 105–115.

² S. Grucza, *Lingwistyka języków specjalistycznych*, Warszawa 2008, s. 134–135; *idem*, *Od lingwistyki tekstu do lingwistyki tekstu specjalistycznego*, Warszawa 2013; *idem*, *Ścisłość denotatywna języków prawnych a ścisłość wiedzy i tekstów prawnych*, (w:) A. Mróz, A. Niewiadomski, M. Pawelec (red.), *Prawo, język, media*, Warszawa 2011, s. 29–44.

pewnych uniwersalnych haseł, których treść dopełni albo orzecznictwo, albo też regulacje krajowe.

Jedną z dziedzin prawa, która w sposób szczególnie podlega zjawisku europeizacji, jest prawo rolne. Nowa Wspólna Polityka Rolna projektowana na lata 2021–2027 w swoich założeniach odchodzi nie tylko od tradycyjnych metod wsparcia rozwoju obszarów wiejskich, ale także wprowadza wiele nowych mechanizmów prawnych. Dotyczą one nowych instytucji prawnych, jak również oddziałują na sferę językową. Co prawda jeszcze nie powstał ostateczny kształt regulacji europejskich w postaci rozporządzeń czy konkretnych unormowań krajowych, lecz można zaobserwować niektóre zjawiska w tym zakresie. Niewątpliwie można zauważyć we współczesnym prawie rolnym wiele pojęć języka fachowego³, który staje się zrozumiały tylko dla nielicznych znawców tematyki prawno-rolnej.

Celem artykułu jest przedstawienie nowych zagadnień prawa rolnego przez pryzmat jego językowego kształtu. Oddziałują one nie tylko na funkcjonowanie nowych pojęć w języku prawnym i prawniczym, lecz przede wszystkim wpływają na kształt oraz formę pomocy adresowaną do rolników. Zmiana nazewnictwa czy wprowadzanie nowych pojęć nie jest tylko zjawiskiem oddziałującym na sferę językową. Wprowadzane nowe pojęcia, za którymi kryją się rozbudowane instrumenty prawne na najbliższe sześć lat, mają wytyczać przyszłość rolnictwa w Europie. Jednocześnie powinny one być zrozumiałe nie tylko dla prawników, ale także w dostateczny sposób komunikować⁴ treść norm prawnych ich adresatom – czyli rolnikom. Obserwując toczące się prace legislacyjne nad aktami prawa europejskiego, które mają odnosić się do przyszłych rozwiązań prawnych, należy z niepokojem zaobserwować postępujące zjawisko profesjonalizacji języka prawa rolnego.

W artykule zostaną przedstawione podstawowe problemy związane z powstającą legislacją. Zostaną one zaprezentowane na przykładzie jednego z głównych projektów rozporządzeń pomocowych, które w 2021 r. ma zastąpić kilka dotychczasowych aktów prawnych.

Delegowanie wielu rozwiązań prawnych na poziom krajowy jest nowym zjawiskiem. Do tej pory Wspólna Polityka Rolna była ściśle regulowana przez akty prawa europejskiego. Obecnie w jego projektach znajdziemy tylko ramowo określone cele, hasła oraz podstawowe mechanizmy prawne. To od regulacji państw członkowskich oraz stosowanego przez nie języka prawnego będzie zależeć treść poszczególnych instytucji prawnych. Dlatego też spodziewanym efektem takiego rozwiązania będą nie tylko rozbudowane studia prawno-porównawcze nad poszczególnymi instytucjami w każdym z państw, lecz także różnice w zasto-

³ W. A. Pytel, *Słownictwo fachowe jako identyfikator LSP*, (w:) J. Lukszyn (red.), *Języki specjalistyczne 4*, Warszawa 2004, s. 104.

⁴ S. Wronkowska, *O cechach języka tekstów prawnych*, (w:) *Język polskiej legislacji, czyli zrozumiałość przekazu a stosowanie prawa. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję Kultury i Środków Przekazu oraz Komisję Ustawodawczą Senatu RP*, Warszawa 2007, s. 24.

sowanych rozwiązaniach językowych. To nowe spojrzenie na Wspólną Politykę Rolną będzie swoistym eksperymentem zarówno prawnym, jak i lingwistycznym.

Już w dotychczasowych aktach prawnych można było zauważyć współwystępowanie pojęć tradycyjnych, takich jak chociażby gospodarstwo rolne, z nowymi, takimi jak polityka zazieleniania⁵. To ostatnie pojęcie jest dobrym przykładem ewolucji współczesnego języka prawa rolnego, które zmierza w kierunku zielonej polityki rolnej. Obserwacja nowych pojęć związanych z ochroną klimatu, a szerzej ochroną środowiska jest w tym aspekcie coraz bardziej obserwowalna. Jednocześnie można dostrzec odchodzenie od definicji tradycyjnych, związanych przede wszystkim z intensywnym gospodarowaniem. Samo zazielenianie⁶ (ang. *greening*⁷) jest nowym zjawiskiem językowym i nową konstrukcją prawną, z którą spotykają się rolnicy. Należy zwrócić uwagę, że tego typu instytucje prawne są częścią podstawowych mechanizmów prawnych, jakim są płatności bezpośrednie⁸.

Przenikanie się pojęć zastanych z nowym prośrodowiskowym podejściem w prawie rolnym obserwowalne jest jeszcze z większym natężeniem w planowanej perspektywie finansowej na lata 2021–2027. W projektowanym rozporządzeniu dotyczącym wsparcia rozwoju obszarów wiejskich⁹ można chociażby zauważyć wzrost znaczenia działań proekologicznych w deklarowanych celach

⁵ Pojawia się ono w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającym rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (Dz.Urz. UE L nr 347, s. 608, z późn. zm.); dalej: rozporządzenie 1307/2013.

⁶ A. Niewiadomski, *The direct payments system in European and Polish agriculture with particular emphasis on the greening policy*, „Studia Iuridica” 2016, t. LXVI, s. 287–300.

⁷ M. A. Król, A. Niewiadomski, *Rodzinne gospodarstwa rolne w systemie prawnym ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju*, (w:) M. Podstawka (red.), *Ekonomiczne i prawne mechanizmy wspierania i ochrony rolnictwa rodzinnego*, Warszawa 2015, s. 240–255.

⁸ Na przykład w tym kontekście pojawia się definicja trwałych użytków zielonych: „oznaczają grunty wykorzystywane do uprawy traw lub innych pastewnych roślin zielnych rozsiewających się naturalnie (samosiewnych) lub uprawianych (wysiewanych), które nie były objęte płodozmianem danego gospodarstwa rolnego przez okres pięciu lat lub dłużej; mogą one obejmować inne gatunki, takie jak krzewy lub drzewa, które mogą nadawać się do wypasu, pod warunkiem że zachowano przewagę traw i innych pastewnych roślin zielnych, a także – w przypadku gdy zdecydują tak państwa członkowskie – grunty, które mogą nadawać się do wypasu i które stanowią część utrwalonych praktyk lokalnych w przypadkach, gdy trawy i inne zielne rośliny pastewne tradycyjnie nie są roślinnością dominującą na obszarach wypasu” – art. 14 ust. 1 lit. h rozporządzenia 1307/2013.

⁹ Por. Wniosek rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia na podstawie planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013, https://eur-lex.europa.eu/procedure/PL/2018_216, dostęp: 20.01.2020 r.

Wspólnej Polityki Rolnej¹⁰. Jako jedno z podstawowych uznaje się przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także wykorzystanie zrównoważonej energii. Pojęcie zrównoważonej energii pojawia się na tak eksponowanym miejscu, jak cele Wspólnej Polityki Rolnej po raz pierwszy w tego typu regulacjach. Związane jest to z łączeniem rolnictwa z innymi sektorami gospodarki w kontekście wyzwań klimatycznych i przeciwdziałaniem niekorzystnym zjawiskom występującym obecnie w przyrodzie.

Na wzrost znaczenia instytucji prawnych związanych z ochroną klimatu wskazują dwa kolejne cele określone we wspomnianym wniosku. Jednym z nich jest wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze. Cel ten oczywiście nie jest nowy w prawie, a zrównoważony rozwój ma bogatą historię legislacyjną i doktrynalną¹¹. Z pewnością obserwacja i identyfikacja kolejnych mechanizmów prawnych, które mają służyć wzrostowi zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich, wydaje się znacząca. Na tym przykładzie można zaobserwować ewolucję znaczenia pojęć zastanych. W nowej perspektywie Wspólnej Polityki Rolnej nabierają one odmiennego znaczenia, jeszcze bardziej eksponującego rolę ochrony klimatu we współczesnym rozwoju gospodarki i rolnictwa.

Analizując wniosek dotyczący jednego z podstawowych aktów prawnych, jakim jest rozporządzenie, można już na wstępie zauważyć takie mechanizmy, których celem jest „przyczynienie się do rozwoju zrównoważonego rolnictwa poprzez zwiększenie świadomości beneficjentów co do potrzeby przestrzegania tych podstawowych norm. Ma ona również na celu wyraźniejsze dostosowanie WPR do oczekiwań społecznych poprzez poprawę spójności tej polityki z celami w dziedzinie środowiska, zdrowia publicznego, zdrowia zwierząt, zdrowia roślin oraz dobrostanu zwierząt”¹². Oznacza to konieczność wypracowania zupełnie nowych mechanizmów odnoszących się chociażby do dobrostanu zwierząt. W kontekście kolejnych chorób odzwierzęcych, takich jak ASF czy ptasia grypa, mechanizm ten wydaje się konieczny. Niewystarczające mogą się tu okazać tylko nadzwyczajne środki interwencyjne. Większość rozwiązań prawnych szczegółowych na tym etapie została pozostawiona państwu członkowskiemu. Podyktowane jest to różnym natężeniem zjawisk chorobowych oraz odmienną specyfiką rolnictwa w każdym z krajów.

Drugim z nowych deklarowanych celów Wspólnej Polityki Rolnej jest przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu. Związane jest to nie tylko

---

¹⁰ B. Jeżyńska, *Proekologiczne instrumenty wsparcia zrównoważonego rozwoju obszarów Wiejskich*, „Studia Iuridica Agraria” 2012, t. X.

¹¹ A. Niewiadomski, *Zrównoważony rozwój w planowaniu przestrzennym a Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000*, „Prawo” 2015, t. 318, s. 41–51; D. De Knecht, *Zrównoważony rozwój*, „Innowacje” 2005, nr 25; Z. Bukowski, *Zrównoważony rozwój w systemie prawa*, Toruń 2009.

¹² Wniosek rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady..., *passim*.

z istniejącym systemem sieci obszarów Natura 2000¹³, ale także kształtowaniem zupełnie nowych mechanizmów prawnych w zakresie funkcjonowania działalności rolniczej na obszarach cennych przyrodniczo. Zjawiska te wiążą się z występowaniem nowych określeń językowych, jak chociażby występujących w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 działań rolno-środowiskowo-klimatycznych. Odróżnianie w tych nazwach środowiska i klimatu wydaje się zupełnie nowym ciekawym trendem nie tylko językowym, lecz także prawnym. Za tak przygotowanymi rozwiązaniami idą oczywiście konkretne środki finansowe przeznaczone na poprawienie klimatu oraz środowiska.

We współczesnym języku prawnym możemy również zaobserwować wykorzystywanie zastanych już pojęć prawnych oraz próbę ich redefinicji. Jednym z takich przykładów są zasady wzajemnej zgodności¹⁴. W motywie 22. projektowanego rozporządzenia są one nazywane ramami norm dobrej kultury rolnej. Wiąże się je z zasadami ochrony klimatu: „ramy norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska mają na celu przyczynienie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, sprostania wyzwaniom związanym z wodą, przyczynienie się do ochrony gleb i jej jakości oraz ochrony różnorodności biologicznej i jej jakości. Powyższe ramy należy udoskonalić, w szczególności uwzględniając praktyki określone do 2020 r. w ramach ekologizacji płatności bezpośrednich, a także łagodzenie zmiany klimatu oraz potrzebę poprawy zrównoważonego charakteru produkcji rolnej, zwłaszcza gospodarki składnikami odżywczymi. Uznaje się, że każda norma dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska przyczynia się do realizacji wielu celów”.

To nowe podejście kładące większy nacisk na koegzystencję rolnictwa oraz środowiska oddziałuje także na stosowany język. W powyższym cytacie z projektu rozporządzenia można przeczytać o ekologizacji, zrównoważonej produkcji rolnej czy gospodarce składnikami odżywczymi. Te nowe sformułowania, aby były skuteczne, muszą zostać opatrzone odpowiednim aparatem prawnym. Same hasła, aczkolwiek bardzo ważne, nie będą w stanie tutaj wiele zdziałać. Jednocześnie należy podkreślić, że redefinicji ulegają stare zasady wzajemnej zgodności poprzez określenie nie tylko ich nowej nazwy, lecz także zwiększenie wymogów w celu uzyskania podstawowych płatności.

---

¹³ W. Radecki, *Prawna ochrona przyrody w Polsce a Natura 2000 leśnictwo, łowiectwo i rybactwo*, Warszawa 2014; A. Ssymank, G. Ellwanger, A. Ihl, C. Burggraf, *Öffentlichkeitsbeteiligung und -information beim Management des Schutzgebietnetzes Natura 2000*, Kolonia 2014.

¹⁴ A. Hawrylewicz-Łuka, *Spełnianie wymogów wzajemnej zgodności (cross-compliance) przy ubieganiu się przez rolników o płatności bezpośrednie jako poszanowanie środowiska naturalnego*, (w:) M. Górski, J. Bucińska, M. Niedziółka, R. Stec, D. Strus (red.), *Administracja publiczna – człowiek a ochrona środowiska. Zagadnienia społeczno-prawne*, Warszawa 2011; B. Jeżyńska, *Znaczenie i funkcje zasady cross-compliance w systemie rolniczych dopłat bezpośrednich*, „Studia Iuridica Lubliniensia” 2010, nr 13.

Przykładem instytucji prawnej, która się nie sprawdziła, jest niewątpliwie zazielenianie¹⁵. Jak wskazują prowadzone analizy przez Trybunał Obrachunkowy, przyniosło ono efekt tylko na poziomie 5% oczekiwanych rezultatów. Mimo że do prawa rolnego wprowadzono nowe pojęcia, takie jak np. użytki proekologiczne, czy też zmodyfikowano stare, takie jak trwałe użytki zielone czy dywersyfikacja upraw, to niestety efekt prowadzonych działań przyniósł wysoce niezadowolające wskaźniki pomimo wydatkowanych środków. Rolnicy nie tylko nie skorzystali z tak oferowanej pomocy, lecz także ze względu na jej dość niską wielkość zwiększali produkcję metodami intensywnymi. Przyniosło to zgoła odmienny skutek od zakładanego.

Jedną z przyczyn takiego zjawiska mogła być dość niejasno opisana w rozporządzeniu 1307/2013 sfera wymagań dla tzw. płatności zielonej. Zastosowanie wielu niedoprecyzowanych nowych pojęć napotkało dość znaczne trudności interpretacyjne. Jednocześnie zwiększenie wymagań w stosunku do beneficjentów tej pomocy sprawiło, że okazała się ona nieefektywna. Oczywiście te dwie przyczyny są jednymi z wielu, które legły u podstaw niepowodzenia. Przedstawiona w dalszej części artykułu analiza nowych założeń legislacyjnych wydaje się te błędy powielać. Wprowadzając nowe rozwiązania, jednocześnie przytłacza się ich ilością oraz nieprecyzyjnością pojęć. Projekty rozporządzeń zaczynają przypominać nie akty prawa powszechnie obowiązującego, lecz strategie określające cele, które nie dają konkretnych instrumentów, aby rozwiązać poszczególne problemy prawne i pomóc rolnikom.

W przyszłej polityce rolnej, poza nowymi hasłami – słowami kluczami w zakresie zielonej polityki rolnej, trzeba zwrócić uwagę na efektywność wprowadzanych rozwiązań legislacyjnych. Może się okazać w 2027 r., że wspomniane pomysły będą nietrafione. Nie do przecenienia jest tutaj rola tłumaczy, którzy muszą zadbać o jak najwierniejsze transponowanie poszczególnych instytucji prawnych do poszczególnych porządków prawnych. Samo tłumaczenie¹⁶

¹⁵ Por. Sprawozdanie specjalne nr 21/2017: Zazielenianie – bardziej złożony system wsparcia dochodów, który nie jest jeszcze skuteczny pod względem środowiskowym, <https://www.eca.europa.eu/pl/Pages/DocItem.aspx?did=%7BD7000953-AF55-4CF5-9EB5-D88635FCD332%7D>, dostęp: 20.01.2020 r. W cytowanym sprawozdaniu na s. 73 wskazuje się, że: „Rolnictwo, zwłaszcza intensywna produkcja rolna, ma negatywny wpływ na środowisko naturalne i klimat. Aby poprawić wyniki wspólnej polityki rolnej UE w zakresie oddziaływania na środowisko i zmiany klimatu, w 2015 r. ustanowiono system płatności bezpośrednich z tytułu zazieleniania, które mają stanowić wynagrodzenie dla rolników za wdrażanie praktyk rolniczych o korzystnym wpływie na jakość gleby, pochłanianie dwutlenku węgla i różnorodność biologiczną. Trybunał stwierdził, że istnieje niewielkie prawdopodobieństwo, by zazielenianie – w formie, w jakiej jest obecnie wdrażane – miało przyczynić się do osiągnięcia tego celu. Spowodowane jest to głównie mało ambitnymi wymogami, które w dużej mierze odzwierciedlają normalne praktyki rolnicze. Z szacunków Trybunału wynika, że zazielenianie doprowadziło do zmian w praktykach rolniczych jedynie na około 5% wszystkich użytków rolnych w UE”.

¹⁶ A. Matulewska, *Problemy przekładu prawniczego – studium przypadku*, (w:) A. Mróz, A. Niewiadomski (red.), *Lingua Iuris*, Warszawa 2010, s. 203–216.

wspomnianego zazieleniania nie jest takim oczywistym rozwiązaniem. W języku polskim do 2013 r. nie spotkaliśmy się z takim pojęciem i poza sferą prawa rolnego nie znajduje ono zastosowania.

Takie podejście swoistej nowomowy prawnej może budzić dość duże zastrzeżenia. Z jednej strony współczesne, nowoczesne rolnictwo musi posługiwać się językiem wysokospecjalistycznym, zrozumiałym tylko dla profesjonalistów¹⁷. Z drugiej jednakże strony trzeba zwrócić uwagę, że stosowane pojęcia i instytucje prawne powinny być na tyle zrozumiałe, aby każdy z potencjalnych adresatów mógł je dekodować. Trzeba jednakże zdawać sobie sprawę, że współczesne regulacje prawnorolne adresowane są formalnie do rolników, w rzeczywistości jednakże wymagają znacznej wiedzy prawnej, aby móc dokonać właściwego procesu wykładni.

Pewną nowością w przyszłym okresie programowania związaną z funkcjonowaniem polityki klimatycznej są przewidziane w art. 28 ust. 1 projektowanego rozporządzenia ekoprogramy. Zgodnie z tym przepisem „państwa członkowskie zapewniają wsparcie dobrowolnych systemów na rzecz klimatu i środowiska (»ekoprogramy«) na warunkach określonych w niniejszym artykule i doprecyzowanych w ich planach strategicznych WPR”. Oznacza to, że każde z państw członkowskich będzie zobowiązane do samodzielnego wypracowania poszczególnych mechanizmów prawnych związanych z funkcjonowaniem polityki ekologicznej. Za tymi instrumentami prawnymi będą kierowane odpowiednie środki finansowe umożliwiające poprawę klimatu. Praktyki stosowane w ramach tych programów muszą znacznie wykraczać poza standardowe wymagania stosowane we wspomnianych zasadach wzajemnej zgodności.

Trzeba także zwrócić uwagę, że pojęcia związane z ekologicznymi aspektami nowego podejścia do prawa rolnego przeplatają się z istniejącymi już bardzo technicznymi pojęciami. Na przykład tylko w art. 43 ust. 1 lit. b projektowanego rozporządzenia wskazano, że jednym z rodzajów interwencji mogą być „badania naukowe i produkcja eksperymentalna, w szczególności ukierunkowane na oszczędność wody i energii, opakowania ekologiczne, ograniczanie ilości odpadów, odporność na agrofagi, zmniejszenie ryzyka i wpływu związanych ze stosowaniem pestycydów, zapobieganie szkodom powodowanym niekorzystnymi zjawiskami klimatycznymi i zwiększenie wykorzystania odmian owoców i warzyw dostosowanych do zmieniających się warunków klimatycznych”. W tych rozwiązaniach następuje doprecyzowanie ekologicznych pojęć poprzez oszczędność wody czy energii. Jednocześnie pojawiają się pojęcia wysoce specjalistyczne, jak np. „agrofagi”¹⁸, które są patogenami, szkodnikami i chwastami obniżającymi plony roślin uprawnych.

¹⁷ S. Wronkowska, *O cechach języka tekstów prawnych*, (w:) *Język polskiej legislacji...*, s. 24.

¹⁸ Zob. <https://www.agrofagi.com.pl/>, dostęp: 20.01.2020 r.

Innym ważnym wyznacznikiem, który można zaobserwować we współczesnym języku prawa rolnego jest połączenie rolnictwa oraz innowacji. Jak wskazano w motywie 46. projektowanego rozporządzenia: „W komunikacie pt. »Przyszłość rolnictwa i produkcji żywności« określono dzielenie się wiedzą i skoncentrowanie się na innowacjach jako przekrojowy cel nowej WPR. W jej ramach należy dalej wspierać interaktywny model innowacji, dzięki któremu podmioty prowadzą ściślejszą współpracę, aby jak najlepiej wykorzystać uzupełniające się rodzaje wiedzy w celu rozpowszechniania praktycznych rozwiązań”. Oznacza to występowanie innowacji oraz słownictwa z nim związanego praktycznie w każdym przyszłym mechanizmie prawnym związanym ze Wspólną Polityką Rolną.

Nowością jest ustanowienie europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa (EPI-AGRI). Zgodnie z projektowanym art. 114 ust. 2 rozporządzenia celem europejskiego partnerstwa innowacyjnego jest stymulowanie innowacji oraz poprawa wymiany wiedzy. Innowacyjne partnerstwo, jak wskazano w ust. 4 cytowanego artykułu, ma szczególne zadania. Do najważniejszych z nich można zaliczyć tworzenie wartości dodanej poprzez lepsze wiązanie badań i praktyki rolnej oraz zachęcanie do powszechniejszego stosowania dostępnych innowacyjnych rozwiązań. Łączenie na większą skalę badań naukowych oraz rozwiązań stosowanych w rolnictwie powinno przynieść nie tylko postęp techniczny i produkcyjny, ale także realizację głównych celów Wspólnej Polityki Rolnej, jakim są wzrost konkurencyjności i ogólna poprawa dochodowości rolnictwa.

Europejskie partnerstwo innowacyjne ma łączyć innowacyjne podmioty i projekty oraz promować szybsze i szersze wdrażanie innowacyjnych rozwiązań. Na wdrożenie innowacji oraz informowanie o nich niewątpliwie należy przeznaczyć większe środki niż dotychczas. Wymaga tego nie tylko upływ czasu i zwykle procesy amortyzacji, lecz przede wszystkim wyzwania w postaci zagrożeń chorobami odzwierzęcymi i suszą. Utworzenie mechanizmów wsparcia w zakresie tzw. transferu wiedzy do gospodarki należy ocenić pozytywnie. W kwestii językowej niewątpliwie można spotkać wiele nowości związanych z czysto technicznymi pojęciami i określeniami.

Kolejną nowością w przyszłej Wspólnej Polityce Rolnej jest jej „inteligentność”. Słowo to oczywiście używane jest w kontekście innowacji oraz rozwoju badań naukowych. Pojawia się ono w projektowanym rozporządzeniu w trojnym znaczeniu. Po pierwsze w motywie 12. podkreśla się, że „bardziej inteligentna, nowoczesna i zrównoważona WPR musi uwzględniać badania naukowe i innowacje, aby mogła wspierać wielofunkcyjność unijnych systemów rolnictwa, leśnictwa i produkcji żywności poprzez inwestowanie w rozwój technologiczny i cyfryzację, a także usprawnianie dostępu do bezstronnej, rzetelnej, odpowiedniej i nowej wiedzy”. Sama Wspólna Polityka Rolna powinna być inteligentna i zapewniać transfer wiedzy na odpowiednim poziomie, uwzględniając wszystkie

dostępne nowoczesne środki. Jednocześnie to nowe innowacyjne podejście ma być połączone z takim tradycyjnymi określeniami, jak zrównoważenie Wspólnej Polityki Rolnej czy też wielofunkcyjności rolnictwa¹⁹.

Po drugie w motywie 14. wskazano: „jeśli chodzi o wspieranie inteligentnego i odpornego sektora rolnictwa, płatności bezpośrednie są nadal istotnym elementem służącym zagwarantowaniu sprawiedliwego wsparcia dochodu dla rolników. Aby zwiększyć korzyści rynkowe dla rolników, konieczne są także inwestycje w restrukturyzację gospodarstw, modernizację, innowacje, dywersyfikację i absorpcję nowych technologii”. W tym przypadku „inteligentny” ma być cały sektor rolny. Rozróżnienie tak stawianych etykiet bez skonkretyzowania tych haseł jest ciekawym zjawiskiem językowym, jednakże jak się wydaje, bez żadnych konkretnych treści prawnych. Wspieranie inteligentnego sektora rolnego artykułowane jest także w art. 5 lit. a projektowanego rozporządzenia. Orzecznictwo i doktryna będą z pewnością musiały dokonać odpowiedniej klasyfikacji, aby wypełnić te pojęcia odpowiednim znaczeniem prawnym.

W końcu po trzecie pojawia się pojęcie „inteligentnych wsi”. W motywie 16. projektowanego rozporządzenia można znaleźć zdanie: „Ponieważ wiele obszarów wiejskich w Unii cierpi na problemy strukturalne, takie jak brak atrakcyjnych możliwości zatrudnienia, niedobór wykwalifikowanej siły roboczej, niedoinwestowanie sektora łączności, infrastruktury i podstawowych usług, a także odpływ młodzieży, zasadnicze znaczenie ma wzmocnienie struktury społeczno-gospodarczej na tych obszarach, zgodnie z deklaracją Cork 2.0, w szczególności poprzez tworzenie miejsc pracy i wymianę pokoleń, wprowadzenie na obszarach wiejskich strategii Komisji w zakresie tworzenia miejsc pracy i wzrostu gospodarczego, wspieranie włączenia społecznego, wymiany pokoleniowej oraz rozwoju »inteligentnych wsi« w rejonach wiejskich w całej Unii Europejskiej”. Poza jego długością językową niezbyt szczęśliwie użyto tutaj pojęcia „inteligentne wieś”²⁰. Co prawda, pojawia się ono w cudzysłowie, ale sam rozwój tych wsi może zakładać istnienie wsi „nieinteligentnych”²¹. Takie przeciwstawienie nie

¹⁹ A. Habuda, W. Radecki, *Leśnictwo wielofunkcyjne współczesną formą ochrony przyrody*, Warszawa 2013.

²⁰ Istnieją w tym zakresie całe programy związane z tzw. smart wioskami, <http://smart.irwirpan.waw.pl/>, dostęp: 20.01.2020 r.

²¹ Pojęcie to pojawia się zresztą w publicystyce dotyczącej tego tematu – R. Słobodzian, *Czy wieś może być... nieinteligentna?*, <https://www.agrofakt.pl/inteligentna-wies-czyli-jaka/>, dostęp: 20.01.2020 r.; por. także <http://ksow.pl/idee/smart-villages>, dostęp: 20.01.2020 r.: „Społeczność mieszkająca na wsi, która wykorzystuje nowoczesne technologie w celu poprawy jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju. Społeczność, która na swoim terenie współpracuje i wspólnie decyduje o swoim rozwoju. Podejście *Smart Village*, które od kilku lat nabiera rumieńców, bazuje na połączeniu nowoczesnych narzędzi i technologii dla polepszenia jakości życia oraz podniesienia standardu usług publicznych dla obywateli – i co ważne – przy lepszym wykorzystaniu zasobów oraz mniejszym wpływie na środowisko. *Smart Village*, czyli podejście inteligentnej wsi, nie polega na wdrożeniu rozwiązania uniwersalnego – oparta jest na potrzebach i potencjale danego obszaru. Ma ona bardzo istotne znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich, zarówno ze

będzie już wiele miało wspólnego z innowacyjnością czy nowoczesnym podejściem do rolnictwa. Użycie tego typu sformułowań z punktu widzenia języka prawa wydaje się niewłaściwe. Jednocześnie niosą one za sobą pewne koncepcje rozwoju współczesnego prawa rolnego, zmierzającego do postępu technicznego i cyfryzacyjnego.

Przedstawione powyżej rozważania dotyczące wybranych problemów współczesnego języka prawa rolnego prowadzą do kilku ogólnych konstatacji. W europejskim prawie rolnym z każdym okresem programowania są wprowadzane do regulacji prawnorolnych nowe instytucje prawne. Oddziałują one nie tylko na sferę regulacyjną, lecz także na stosowanie poszczególnych pojęć w języku prawnym i prawniczym. Można tutaj zaobserwować zanikanie niektórych pojęć, jak np. renty strukturalne, ich modyfikację, jak np. płatności bezpośrednie, czy też powstawanie zupełnie nowych pojęć, jak np. zazielenianie. Taka sytuacja powoduje, że poszczególne nazwy konkretnych instytucji prawnych nie tylko niosą swój element prawny, ale także stają się hasłami – etykietami, za którymi kryje się pewna filozofia działania czy też system wartości.

Większość wprowadzanych nowych pojęć do języka prawa rolnego związana jest z tworzeniem regulacji mających za zadanie skoordynować działanie innych gałęzi gospodarki i ukierunkować je na jeden ze wspólnych celów, jakim jest ochrona klimatu. Ten wspólny mianownik musi jednakże uwzględniać specyfikę rolnictwa oraz jego szczególne znaczenie, chociażby w procesie zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego.

Jednocześnie wraz ze wzrostem postępu technologicznego można zaobserwować pojawianie się nowych pojęć związanych z innowacjami w rolnictwie i koniecznością ich dofinansowania. Takie pojęcia, jak wskazane w motywie 45. projektowanego rozporządzenia: „europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, lokalne projekty rozwojowe, inteligentne wsie, stowarzyszenia kupujących i kółka rolnicze; partnerstwa gospodarstw rolnych; plany urzędzenia lasu; sieci i klastry; rolnictwo społeczne; rolnictwo wspierane przez społeczność lokalną; działania wchodzące w zakres inicjatywy LEADER; oraz ustanawianie grup producentów i organizacji producentów, a także innych form współpracy uznanej za niezbędną do realizacji celów szczegółowych WPR”, stają się wyzwaniem nie tylko dla językoznawców, ale także prawników.

Postęp i innowacyjność oraz związane z nimi pojęcia są jednym z nowszych zjawisk w regulacjach prawnorolnych na taką skalę. Trzeba będzie je dobrze zdefiniować i zinterpretować, tak aby pieniądze wydane na inteligentne wsie zostały spożytkowane z odpowiednim efektem. To nowe wyzwanie prawa rolnego oraz jego języka. Tym bardziej że musi się ono wpisać w procesy nie tylko europej-

---

względu na nowe możliwości tworzenia miejsc pracy, jak i z punktu widzenia jakości życia na wsi. Promowanie inteligentnych wsi i oferowanie im wsparcia jest istotnym elementem programowania funduszy unijnych w następnych latach”.

skie, lecz także globalne²². Połączenie tych wszystkich regulacji – istniejących zastanych pojęć oraz nowych określeń w zakresie klimatu i innowacji – powinno doprowadzić do poprawy warunków życia na wsi oraz realizacji celów Wspólnej Polityki Rolnej.

BIBLIOGRAFIA

- Bukowski Z., *Zrównoważony rozwój w systemie prawa*, Toruń 2009
- Grucza S., *Lingwistyka języków specjalistycznych*, Warszawa 2008
- Grucza S., *Od lingwistyki tekstu do lingwistyki tekstu specjalistycznego*, Warszawa 2013
- Grucza S., *Ścisłość denotatywna języków prawnych a ścisłość wiedzy i tekstów prawnych*, (w:) A. Mróz, A. Niewiadomski, M. Pawelec (red.), *Prawo, język, media*, Warszawa 2011
- Habuda A., Radecki W., *Leśnictwo wielofunkcyjne współczesną formą ochrony przyrody*, Warszawa 2013
- Hawrylewicz-Łuka A., *Spełnianie wymogów wzajemnej zgodności (cross-compliance) przy ubieganiu się przez rolników o płatności bezpośrednie jako poszanowanie środowiska naturalnego*, (w:) M. Górski, J. Bucińska, M. Niedziółka, R. Stec, D. Strus (red.), *Administracja publiczna – człowiek a ochrona środowiska. Zagadnienia społeczno-prawne*, Warszawa 2011
- Jeżyńska B., *Proekologiczne instrumenty wsparcia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich*, „Studia Iuridica Agraria” 2012, t. X
- Jeżyńska B., *Znaczenie i funkcje zasady cross-compliance w systemie rolniczych dopłat bezpośrednich*, „Studia Iuridica Lubliniensia”, nr 13
- Kielar B. Z., *Języki specjalistyczne a translatoryka*, (w:) J. Lukszyn (red.), *Podstawy technolingwistyki II*, Warszawa 2008
- Knecht D. De, *Zrównoważony rozwój*, „Innowacje” 2005, nr 25
- Król M. A., Niewiadomski A., *Rodzinne gospodarstwa rolne w systemie prawnym ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju*, (w:) M. Podstawka (red.), *Ekonomiczne i prawne mechanizmy wspierania i ochrony rolnictwa rodzinnego*, Warszawa 2015
- Marciniuk K., *Rolnictwo wobec integracji europejskiej i globalizacji. Problematyka prawna*, Warszawa 2013
- Matulewska A., *Problemy przekładu prawniczego – studium przypadku*, (w:) A. Mróz, A. Niewiadomski (red.), *Lingua Iuris*, Warszawa 2010
- Niewiadomski A., *The direct payments system in European and Polish agriculture with particular emphasis on the greening policy*, „Studia Iuridica” 2016, t. LXVI
- Niewiadomski A., *Zrównoważony rozwój w planowaniu przestrzennym a Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000*, „Prawo” 2015, t. 318
- Pytel W. A., *Słownictwo fachowe jako identyfikator LSP*, (w:) J. Lukszyn (red.), *Języki specjalistyczne 4*, Warszawa 2004

²² K. Marciniuk, *Rolnictwo wobec integracji europejskiej i globalizacji. Problematyka prawna*, Warszawa 2013.

- Radecki W., *Prawna ochrona przyrody w Polsce a Natura 2000 leśnictwo, łowiectwo i rybactwo*, Warszawa 2014
- Ssymank A., Ellwanger G., Ihl A., Burggraf C., *Öffentlichkeitsbeteiligung und -information beim Management des Schutzgebietnetzes Natura 2000*, Kolonia 2014
- Wronkowska S., *O cechach języka tekstów prawnych*, (w:) *Język polskiej legislacji, czyli zrozumiałość przekazu a stosowanie prawa. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję Kultury i Środków Przekazu oraz Komisję Ustawodawczą Senatu RP*, Warszawa 2007

ON THE ISSUES OF THE CONTEMPORARY LANGUAGE OF AGRICULTURAL LAW

Summary

The article presents selected issues with the functioning of new linguistic phenomena in agricultural law. An analysis of the impact of changes in agricultural policy on the emergence of new concepts related to climate and environmental protection was performed. In this respect, the assumptions of the new Common Agricultural Policy concerning climate protection were analyzed in detail. The article also presents the basic new assumptions concerning the implemented innovative activities in agriculture. The evolution of particular terms in agricultural law, both in terms of meaning and linguistics, was also indicated.

KEYWORDS

agricultural law, Common Agricultural Policy, language of agricultural law, greening

SŁOWA KLUCZOWE

prawo rolne, Wspólna Polityka Rolna, język prawa rolnego, zazielenianie